

מאוצרות הפרשה

ונתת מהודך עליו (כו, כ)

המשגיח הגה"צ רבי חזקיהו יוסף מיישקובסקי שליט"א: הקב"ה אומר למשה רבינו "ונתת מהודך עליו". כתוב במשלי (כא, ט) "וכסיל אדם יבלענו" ובמדרש תהילים זה יהושע, שהיו הבריות קוראות אותו כסיל. הרביה שלנו, ר' מאיר חדש הסביר זאת קראו לו א שמשיל... שמש. מה אתה מנקה בית מדרש...

תשמעו סיפור מעניין: נסעתי אתמול עם יהודי בשם הרב שטרנברג. הוא גר בפתח תקוה ולומד בכלל 'נחלת דוד'. הסבא שלו היה גר ברמת אהרן. היה שיעור קבוע ממרן הרה"י ר' גרשון זצ"ל, שהיה מוסר כל שבת לְקִים. (בתחילה זה היה ברחוב נחמיה, אח"כ זה עבר ל'אהבת חסד', אצל הרב הלבשרטט). סבא שלו היה מתעקש להגיע באופן קבוע עשר דקות לפני השיעור! דוקא! ושאלו אותו, סבא, מה העניין?... (לפעמים זה היה קצת לחוץ...) אמר להם, כל פעם שהרה"י ר' גרשון מגיע לפנינו, אז הוא מסדר שם את הספסלים, ומכין את הספרים שילמדו בהם... כמו שמש... אני לא יכול לשאת את זה... אז הוא התעקש להקדים לבא לפני ר' גרשון ולסדר את הכל, שר' גרשון יתחיל מיד במסירת השיעור!...

במאמר המוסגר אני מוכרח לומר לכם מה ההרגשה שלנו ביהושע, למה באמת הוא סידר את הספסלים: המדרש מביא (כא, יד) כיון שירשו בנות צלפחד אביהן, אמר משה הרי השעה שאתבע בה צרכי, אם הבנות יורשות - בדין הוא שירשו בני את כבודי. אמר לו הקב"ה "נוצר תאנה יאכל פריה", בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה. יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות. הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל, שאינו מאבד שכרו, קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר "נוצר תאנה יאכל פריה". נשאלת השאלה, מילא 'הרבה חלק לך כבוד' זה סיבה להיות מנהיג, אבל מה הקשר לסידור הספסלים ופריסת המחצלאות?... אלא נחשוב לרגע: למה יהושע סידר ואנחנו לא מסדרים?... למה?... כי כל אדם מכובד לא ילך לעשות ספוגיה... אף אחד מאיתנו לא ילך להיות כמו סודני... זה קשה. אבל בבית שלו - כל אדם עושה את זה! זה הכל... כל אשה עושה ספוגיה בביתה, גם הכי מכובדת... ולמה? כי זה הבית שלה. יהושע בן נון הרגיש - זה הבית שלי! אין לי מה להתבייש... אתם מתביישים - כנראה זה לא הבית שלכם. סיפר הגר"י הקר, הראש ישיבה הגדול ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל אמר קודם פטירתו, אני מחפש זכויות עם מה לבוא לב"ד של מעלה, ואמר אולי אתנחם בכך שפעם בפוניבו' היו לומדים במקום נפרד מחדר האוכל, וכיון שלא היה כסף לרב מפוניבו', לא היה נקיון בהיכל הישיבה, וכאשר כל הבחורים הלכו לאכול ר' שמואל היה סוגר את דלתות בית המדרש ומסדר את הספסלים וניקה את האבק. וזה אני מקוה שיעמוד לי לזכות בעוה"ב. וכולם עומדים ושואלים: וכי ר' שמואל צריך זכויות נוספות של בית מדרש?... הרי הוא היה ראש ישיבה גדול, העמיד את התורה בדור האחרון, מה חסר לו?... אלא הוא הרגיש - זה שלי! פה זה הבית שלי! הבית מדרש... הכל מהבית מדרש... איכפת לי! איכפת לי כבוד הספרים, ואכפת לי כבוד בית המדרש!!!

ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם. הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על השם (פ, ט) שואלים המפרשים: מה הצורך לחזור כאן ולפרט שדתן ואבירם היו בעדת קרח? הג"ר אלכסנדר זושא אלישביץ זצ"ל (באלף המגן) מבאר זאת באמצעות מעשה. שדכן נודע הגיע לעיר פוניבו' שם הציע לאחד מטובי העיר את בתו של נכבד העיר לידא, פלך ווילנא. מסמך שהחזיק השדכן העיד ש"המועמד להיות מחותן" נבחר פה אחד כראש הקהל של לידא. אבי הבן התלהב מההצעה, אך אשתו התנגדה בתוקף לאחר שביררה אצל כמה אנשים אשר עיקמו את חוטמם למשמע השם.

הוויכוח ביניהם הלך והתעצם עד שהחליטו לנסוע ללידא ולעמוד מקרוב על מהותו של המחותן. לא כדאי לחזור על מה שהם שמעו בלידא, אבל מיודענו התעקש להבין: כיצד תיתכן סתירה כה זועקת בין בחירת האישי לעמוד בראש העדה - כעדות המסמך הכתוב והחתום - ובין מה שהאנשים באמת חושבים עליו!

"הבט על תאריך בראש המסמך!" ציוה עליו ידיד בתוקף. הלה לא הבין מה הנפק"מ הגדולה אם הוא נבחר שנה לפני או שנה אחרי. "העיקר זה התאריך!" המשיך הידיד. האם אינך מבין שאם התאריך המודפס בראש המסמך הוא 12 באוגוסט 1920 (למנינים) פירושו של דבר שהוא נבחר למשרה הרמה ע"י... הבולשביקים. הלא ידעת שבתאריך זה שלטו הבולשביקים בלידא, ואם הם בחרו בו משמע שהוא בולשביק שבבולשביקים, שודד שבשודדים... הוא הושיב את הרב במאסר, ובחר את עצמו במקומו.

כאשר אנו שומעים שדתן ואבירם היו "קריאי העדה" עלולים לטעות ולחשוב שהם היו חשובים, שאם לא כן כיצד נבחרו לתפקיד הרם?! לפיכך ממושיכה התורה ואומרת: תשים לב לתאריך! זה העיקר! והתאריך הוא תקופת קרח "בהצותם על השם". רק אז נחשבו דתן ואבירם לקריאי העדה!... (מוסף ש"ק יתד נאמן)

ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה ללוי במצרים (כו, נט) כתב בדעת זקנים מבעלי התוספות: "אשר ילדה אותה ללוי. כי אשתו של לוי אותה שמה". שואל הג"ר צבי אליהו שטיינברג שליט"א, ר"מ בישיבת 'אור יהודה': צריך ביאור מדוע בכלל הזכירו את שמה של השוויגער 'אותה'? ואם יש צורך להזכיר את שמה בתורה, אז מדוע דווקא במקום שנכתב שעמרם נשא את יוכבד?

וביאר, עמרם נשא את דודתו יוכבד לאשה. שכן עמרם היה נכד של לוי ויוכבד בת לוי, נמצא שיוכבד היא דודתו של עמרם (וכלשון הכתוב "ויקח עמרם את יוכבד דודתו", (שמות ו, כ). מקשה הגמרא בסנהדרין (נח): הכיצד נשא עמרם את דודתו?! ועונה שיוכבד הייתה דודתו רק מצד האב, ולא מצד האם (ולא אסרום בקורבה שמצד האב).

ולפי"ז מבוארים היטב דברי בעלי התוספות, שאשתו של לוי 'אותה' שמה, ושדווקא כאן מזכירה התורה את שמה של אשת לוי. שכן לפי לשון הפסוק מיושבת קושיית הגמרא: "יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה" - היינו רק את יוכבד ילדה האשה שמה 'אותה', ואילו שאר בני לוי (כמו קהת אביו של עמרם) נולדו מאשה אחרת ואם כן יוכבד היא דודה של עמרם רק מצד האב ולא מצד האם - ולפיכך מותר לו להינשא לה!... (זכרון נר לאחד, הובא במוסף ש"ק יתד נאמן)

מי שלא רוצה – לא מאמין!

פִּינָחַס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁבִיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקָנְאוֹ אֶת קְנָאתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקָנְאתִי (כ"ה, י"א) ופרש"י: "לפי שהיו השבטים מזבזים אותנו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"א והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן". לכאורה יש להבין, כיצד יתכן שאחרי שראו בני השבטים את הניסים הגדולים שליוו את מעשהו של פנחס כמתואר במדרשים כאן, ואחרי שהם נוכחו לדעת כי בעקבות מעשהו פסקה המגיפה שאיימה על כלל ישראל כולו – הם עדיין הרהיבו עוז בנפשם לבזות אותו ולכנותו בשם 'בן פוטי'? את התשובה נבין על פי המעשה הבא, אותו סיפר רבינו ה'חפץ חיים': שנים מגדולי המשכילים, אשר היו אפיקורסים של ממש, וכפרו מכל וכל בקיומו של עולם מעבר לעולם הזה – החליטו ביום מן הימים לסכם ביניהם בתקיעת כף, כי אם בכל זאת ישנו עולם אחר, ישנו דין וישנו דיין – הרי שהראשון מהם שיפטר לבית עולמו יבוא אל רעהו בהקין או בחלום, בדמותו אשר היתה לו בחיי חיותו, ויזכיר בכך את קיומו של העולם הבא. והנה, תקופת מה לאחר פטירתו של הראשון מבין השנים, חלף רעהו ליד בית הקברות, והנה לנגד עיניו מחזה מחרד: הוא ראה את דמותו של רעהו המת כשהיא עומדת ניצבת מעל קברו, בדיוק כפי שהיתה בחיי חיותו! באותו הרגע, לנוכח המחזה – נפל אותו משכיל והתעלף בו במקום. אולם הפלא ופלא: לאחר ששבה אליו רוחו – הוא התעלם לחלוטין מהמחזה שראה, והמשיך לכפור גם מכאן ואילך בקיומו של העולם הבא ובהישארות הנפש, תוך שהוא מתרץ ומסביר כי כפי הנראה עצביו הרופפים הם שגרמו לו לראות דברים שאינם ולדמיין מציאות שאינה קיימת... כששמע על כך ה'חפץ חיים', התבטא ואמר: "אנשים מעין אלו, אינם שבים בתשובה אפילו על פתחו של גיהנום... הם יכולים לראות את האמת במו עיניהם ולעמוד במרדם, כי כל הרוצה לטעות יבוא ויטעה!". הרי לנו, כי האדם שמבקש לכפור – יוכל לעשות זאת גם כאשר הוא רואה את האמת במוחש לנגד עיניו! הוא תמיד ימצא תירוץ כלשהו שלא ממין הענין, בכדי להסיר מעליו את החובה להסיק את המסקנות המתבקשות ולהכיר באמת... ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן, אילו היו השבטים חושבים בהגיון – הם בודאי היו מבינים כי פנחס הציל את העדה כולה כאשר קינא קנאות לשם שמים, וזאת באמצעות ניסים גלויים וברורים שמוכיחים את האמת למעלה מכל ספק. אולם מאחר והם לא רצו להכיר באמת – הרי שהם כבר מצאו את התירוץ בכדי לדחות את קולו של ההגיון, וקעקעו את כוחה של האמת באמצעות ליצנות הדוחה מאה תוכחות... (ללמדך מאוצרותיו של הרב מרדכי פרינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

השימוש במסמך רפואי שהוקלד בשבת

שאלה: אב שהיה עם בנו בשבת בבית"ח לצורך טיפול רפואי דחוף, ונכתב במחשב פרוטקול בשבת ע"י רופא שאינו שומר תומ"צ [ולא הודפס], ולצורך קבלת החזר מקופ"ח צריך האב את הפרוטקול. והנידון האם מותר לאב לבקש מבית החולים בימות החול שידיפסו עבורו את הפרוטקול שהוקלד בשבת, או שהדבר אסור מדין מעשה שבת. **תשובה:** א. עיין בספר ארחות שבת חלק ג' בבירורים שבסוף הספר סי' י"ב שהארכנו בדין יהודי שאינו שומר תומ"צ ומחלל שבת בקביעות שעשה מלאכה בשבת עבור אחרים, אם המלאכה אסורה להם לעולם, ושורש הנידון הוא דכתב השו"ע בסי' ש"ח סעיף א' והמבשל בשבת במזיד אסור לו לעולם ולאחרים מותר במוצ"ש מיד, ועיין במג"א סוס"ק ב' דהביא את הדין המבואר ביו"ד סי' צ"ט ס"ה דאם עבר וביטל במזיד איסור בתערובת המאכל אסור גם למי שנתבטל האיסור בשבילו, ולכאורה הוא הדין לגבי המבשל בשבת עבור אחרים, אך מסיק המג"א דאין איסור שייך במעשה שבת כיון שהבית יוסף שם ביו"ד כתב דהטעם שמחמירים גם לאחרים שהמאכל התבטל עבורם הוא משום דאיסור זה של ביטול איסור לכתחילה קיל לאינשי ויש לחוש שמא ישוב ויחטא גם עבור אחרים, משא"כ במלאכות שבת דחמירי אין לחוש שמא יבשל עבור אחרים, דאין אדם חוטא ולא לו, ולכן גם אירע שאדם בישל בשבת עבור אחרים אין לאסור עליהם את התבשיל [ועיי"ש עוד בדברי המג"א במש"כ בזה]. ולכאורה דברים אלו של המג"א אינם שייכים באדם שאינו שומר תומ"צ ולא שייך בו הטעם דאין אדם חוטא ולא לו, ועיי"ש במאמר הנ"ל שכן כתב בשו"ת כתב סופר. ולפי זה בנידון השאלה הנ"ל, לכאורה אסור ליהנות לעולם ממכתב השחרור שהוקלד [ולא הודפס] בשבת, כיון שהרופא עשה זאת עבור החולה. ואף שהרופא הכותב פרוטקול סיכום מחלה בשבת [ולא דוחה את כתיבתו למוצ"ש], לא חשיב כעושה את המלאכה רק עבור החולה, שהרי אף אם החולה ימחה בידו מלכתוב וגם יודיע לו שאינו מתכוין להשתמש במכתב השחרור, לא ישמע לו הרופא אלא יכתוב את הפרוטקול כדי שלא יישכח המקרה והטיפול שנעשו לחולה זה, וכגון שאם רופא המשפחה ירצה לדעת מה אירע לחולה ואיזה טיפול נעשה בו יידע לענות לו, מ"מ סו"ס נעשתה כתיבת מכתב השחרור גם עבור החולה, וגם לו יצוייר שהרופא היה בטוח שהוא עצמו [או הבית חולים] אין להם צורך בידיעת פרטי המקרה, מ"מ היו כותבים את המכתב לצורך החולה, ונמצא שלכאורה עדיין יש מקום לאסור על החולה להשתמש במכתב השחרור לעולם. ב. אמנם עיין במאמר הנ"ל שהבאנו את מחלוקת היש"ש והריב"ש בדין ביטול איסור לכתחילה שנעשה עבור אחרים באופן שהאחרים לא ידעו ממעשה האיסור ואילו ידעו לא היה ניחא להו בזה, דהיש"ש התיר בזה ודן את האחרים כשוגגים והריב"ש החמיר. ונראה שבאופן שהחולה מבקש מהרופא שלא יכתוב את המכתב בשבת רק במוצאי שבת, גם לפי הריב"ש אין לקנוס ולאסור את החולה באופן זה. ולכן בנידון השאלה הנ"ל אם החולה ביקש מהרופא שלא יכתוב את המכתב בשבת אין לאסור להשתמש במכתב לעולם. ג. מלבד זה יש להוסיף שהמציאות בבתי החולים שלא שייך להימנע מלכתוב את מכתבי השחרור בשבת ולחכות למוצאי שבת, וגם לא שייך להבחין בין חולים שהם בגדר פיקוח נפש לבין חולים שאין בהם סכנה, ולכן יש בזה טעם נוסף שלא לקנוס על מלאכות כגון אלו שנעשו בשבת. ואף ששורת הדין שהנהלת בית החולים צריכה להכין מבעוד יום גויים שיעמדו בסמוך לרופאים כדי להקליד את המסמכים הנצרכים, מ"מ במקום שעדיין לא קיים נוהל זה, אין לאסור את השימוש במכתב השחרור. (הגאונים הגדולים רש"י גלבר שליט"א ורי"מ הכהן רובין שליט"א)

חידה השבועית

כַּיֵּשׁ לָךְ אֹתָהּ אֵתָהּ אֲחֵפֶּה אֹתָהּ, וְכַאֲשֵׁן לָךְ אֹתָהּ אֵתָהּ לָא אֲחֵפֶּה אֹתָהּ וְלֹא מִלְּךָ
 ז'רִיק אֹתָהּ?

תשובה לחידה פר"ש: "צעים מיד כתיים וענו אשור (כד, כד). הכתיים יצאו למתקפה על אשור באמצעות צי של ספינות (ע"פ רש"י). תשובה לחידה: כדור/קליע.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת אורדמן לנשואי הבת משפחת בר-כליפא לאירוסי הבת משפחת יונתן פינס לאירוסי הבן משפחות פוריים – ריין לאירוסי הבן הנכד

גני הדר-עמישב - משפחת אליוביץ לאירוסי הבת משפחת נשר לאירוסי הבת משפחת שרגאי לאירוסי הבן משפחת הבלין להכנס הבן לעול תורה ומצוות